

KESKI-SUOMEN LIITTO

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje

Keski-Suomen liitto

Maakuntahallitus 24.3.2023, §24

Sisällysluettelo

1. Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa	3
1.1 Hyvä hallinto- ja johtamistapa	3
1.2 Keski-Suomen liiton johtamisjärjestelmä	3
2. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan määritelmät ja tavoitteet	4
2.1 Määritelmät	4
2.2 Tavoitteet	5
3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimijat, tehtävät ja vastuut	6
3.1 Toimielinten valvontavastuu	6
3.2 Viranhaltijoiden ja henkilöstön valvontavastuu	6
4. Riskienhallinnan järjestelmä	6
4.1 Toimintaympäristön analyysi	6
4.2 Riskiprofiilit	7
4.3 Riskienhallinnan malli	7
5. Valvontatoimenpiteet toimintaprosesseissa	8
5.1 Keski-Suomen liiton avainprosessit	8
5.2 Rahoitus- ja maksatustoiminta	9
5.3 Taloushallinto	10
5.4 Henkilöstöhallinto	11
5.5 Tietohallinto	11
5.6 Oma hanketoiminta	12
5.7 Hankinnat	12
5.8 Sopimushallinta	13
6. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seuranta, arviointi ja raportointi	13
7. Muut sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvät linjaukset	14
7.1 Esteellisyys	14
7.2 Sivutoimet	14
7.3 Taloudellisten etujen vastaanottaminen	14
8. Ohjeen voimaantulo ja ajan tasalla pitäminen	14

1. Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa

1.1. Hyvä hallinto- ja johtamistapa

Keski-Suomen liitto on lakisääteinen kuntayhtymä. Keski-Suomen liitolta kuntayhtymänä edellytetään läpinäkyvyyttä ja moitteettomuutta toiminnassaan sekä hyvin toimivaa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa. Keski-Suomen liiton toiminnot on järjestettävä ja johdettava niin, että organisaation kaikilla tasoilla ja kaikessa toiminnassa on riittävä sisäinen valvonta ja riskien tunnistaminen, arviointi ja hallinta. Sisäinen valvonta on hallinto- ja johtamisjärjestelmän osa, jonka avulla sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastuussa olevat tahot saavat riittävästi tietoa organisaation tilasta ja aikaansaannoksista.

Kuntayhtymän toiminnassa tulee jakaa tietoja valmisteltavina olevista yleisesti merkittävistä asioista. Viestinnässä käytetään selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otetaan huomioon maakunnan viestinnän kohderyhmien tarpeet. Maakuntahallitus ja muut toimielimet sekä liiton viranhaltijat luovat omalla toiminnallaan edellytyksiä läpinäkyvälle toiminnalle asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

Keski-Suomen liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa toiminnot järjestetään siten, että organisaatiossa noudatetaan hyvää hallinto- ja johtamistapaa. Ohje koskee kaikkia Keski-Suomen liiton toimielimiä, johtoa ja henkilöstöä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen tarkoituksena on varmistaa, että yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja ohjeita noudatetaan kaikessa toiminnassa. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje täydentää lainsäädännön määräyksiä sekä Keski-Suomen liiton perussopimusta ja hallintosääntöä.

1.2 Keski-Suomen liiton johtamisjärjestelmä

Keski-Suomen liiton ydintehtävä on maakunnan kehittäminen. Keski-Suomen liiton johtaminen perustuu maakuntasuunnitelmaan, maakuntakaavaan, maakuntaohjelmaan, taloussuunnitelmaan, talousarvioon ja muihin maakuntavaltuuston päätöksiin. Maakuntavaltuusto vastaa Keski-Suomen liiton toiminnasta ja taloudesta, käyttää liiton päätösvaltaa ja siirtää toimivaltaansa hallintosäännön määräyksillä. Maakuntahallitus vastaa maakuntavaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Maakuntahallitus johtaa liiton toimintaa, hallintoa ja taloutta. Maakuntahallitus vastaa liiton toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä liiton henkilöstöpolitiikasta ja huolehtii liiton sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Maakuntajohtaja johtaa maakuntahallituksen alaisena liiton hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa. Maakuntajohtaja vastaa asioiden valmistelusta maakuntahallituksen käsiteltäväksi.

Keski-Suomen liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on tunnistaa organisaation toimintaympäristön muutokset ja niiden mukanaan tuomat riskit ja mahdollisuudet. Riskienhallinnalla tähdätään organisaation toiminnan häiriöttömyyteen ja tuloksellisuuteen. Toimintaympäristön tuntemus edistää hallintakeinojen tunnistamista negatiivisten riskien vaikutuksiin. Ennakoiva riskienhallinta tukee johtamista ja toimii organisaation päätöksenteon

tukena. Se auttaa organisaatiota ennakoimaan ja varautumaan tulevaisuuteen. Hyvällä riskienhallinnalla kehitetään riskienhallinnan prosessia, seuranta ja raportointia.

2. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan määritelmät ja tavoitteet

2.1 Määritelmät

Riski on epävarmuuden vaikutus asetettuihin tavoitteisiin tai poikkeaman mahdollisuus odotukseen. Riskin toteutumisen vaikutus voi olla joko negatiivinen tai positiivinen. Riskeille on ominaista, että niiden toteutumisen todennäköisyydellä tai toteutumisen vaikutuksella on merkitystä organisaation sujuvaan tehtävien hoitoon.

Riskienhallinta on järjestelmällinen toiminta- tai menettelytapa, jolla riskejä pyritään tunnistamaan, arvioimaan ja hallitsemaan. Riskienhallintaan liittyy myös riskeistä ja niiden hallinnasta raportointi sekä toteutuneista riskeistä oppiminen. Riskin mahdollisuutta ei voida aina täysin poistaa, mutta riskienhallinnalla pyritään tunnistamaan ja hallitsemaan erityisesti todennäköisyydeltään ja kokoluokaltaan suurien riskien toteutumista ja niiden vaikutusta organisaation toimintaan.

Petos on tekijänsä epärehelliseen menettelyyn liittyvä rikos. Petokseen liittyy tahallinen toiminta. Tekijää saa epärehellisellä menettelyllä perusteetonta hyötyä ja vahingoittaa toiminnallaan organisaation mainetta.

Petoksentorjunta on yksi osa riskienhallintaa. Petostentorjuntatoimenpiteiden tavoitteena on kehittää toimintaprosesseja siten, että tahattomien väärinkäytösten mahdollisuus olisi ennaltaehkäistävissä sekä tahalliseen väärinkäyttöön ryhtyminen olisi entistä vaikeampaa tai että se olisi mahdollista estää. Petoksen torjunnassa noudatetaan nollatoleranssia.

Sisäinen valvonta ja ulkoinen valvonta ovat riskien hallinnan keinoja. Organisaation hallinnon ja talouden valvonta järjestetään siten, että ulkoinen ja sisäinen valvonta muodostavat yhdessä kattavan valvontajärjestelmän.

Sisäinen valvonta on osa johtamista. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan liiton toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus. Sisäinen valvonta on osa johtamisjärjestelmää sekä johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Maakuntahallitus vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä.

Ulkoinen valvonta järjestetään toimivasta johdosta riippumattomaksi. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti. Tarkastuslautakunnan arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain maakuntavaltuustolle annettavassa arviointikertomuksessa. Maakuntavaltuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä yhteisö (JHT-yhteisö). Yhteisön on määrättävä

vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi julkishallinnon ja -talouden hyväksytty tilintarkastaja (JHT-tilintarkastaja) ja tälle varahenkilö. Tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla.

Toimintaympäristön analyysi on tapa tunnistaa ja luokitella organisaation toimintaympäristössä olevia riskejä. Toimintaympäristössä olevat riskit voidaan jaotella ulkoisiin ja sisäisiin riskeihin. Toinen tapa jaotella riskit, on jakaa ne strategisiin, toiminnallisiin, taloudellisiin sekä vaatimustenmukaisuus- ja vahinkoriskeihin.

Riskiprofiili on ajantasainen kuvaus toimintaympäristössä tunnistetuista riskeistä. Se sisältää arvon riskin toteutumisen todennäköisyydestä, riskin toteutumisen vaikutuksesta organisaatioon sekä riskin keskeiset hallintakeinot.

Riskienhallinnan mallissa toimintaympäristön analyysissä tunnistetut riskit ja niiden tarkemmat riskiprofiilit on asetettu riskiasteikolle. Riskiasteikon avulla tunnistetut riskit voidaan jakaa matalan, kohtalaisen, korkean ja kriittisen tason riskeihin.

2.2 Tavoitteet

Keski-Suomen liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on tunnistaa organisaation toimintaympäristön muutokset ja niiden mukanaan tuomat riskit ja mahdollisuudet. Riskienhallinnalla tähdätään organisaation toiminnan häiriöttömyyteen ja tuloksellisuuteen. Toimintaympäristön tuntemus edistää hallintakeinojen tunnistamista negatiivisten riskien vaikutuksiin. Ennakoiva riskienhallinta tukee johtamista ja toimii organisaation päätöksenteon tukena. Se auttaa organisaatiota ennakoimaan ja varautumaan tulevaisuuteen. Hyvällä riskienhallinnalla kehitetään riskienhallinnan prosessia, seurantaa ja raportointia.

Keski-Suomen liiton riskienhallinnan tavoitteet:

Laillisuus ja ohjeiden noudattaminen

Keski-Suomen liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan lähtökohtana on olemassa olevien lakien ja asetusten sekä Keski-Suomen liiton sääntöjen, ohjeiden ja päätösten noudattamisen.

Tiedon ajantasaisuus, oikeellisuus ja läpinäkyvyys

Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan tavoitteena on tuottaa ja ylläpitää luotettavaa ja ajantasaista tietoa Keski-Suomen liiton toiminnasta, hallinnosta ja taloudesta. Tiedon on myös oltava läpinäkyvää ja helposti löydettävää.

Vaikuttavuus ja tuloksellisuus

Valvonnalla varmistetaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista sekä toimintojen vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta.

Resurssien turvaaminen ja jatkuvuus

Sisäisellä valvonnalla ja riskienhallinnalla varmistetaan, että liiton voimavaroja käytetään järkevästi ja taloudellisesti liiton ja kuntayhtymän jäsenkuntien hyväksi ja

että resurssit turvataan menetyksiltä, jotka aiheutuvat virheistä, huonosta hoidosta, tuhlauksesta, väärinkäytöksistä, petoksista tai muusta sääntöjen ja ohjeiden vastaisesta toiminnasta. Valvontatoimenpiteiden on oltava taloudellisia ja tehokkaita ja niiden tulee olla organisoitu siten, että se tuottaa kohtuullisen varmuuden tavoitteiden saavuttamisesta.

3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimijat, tehtävät ja vastuu

3.1 Toimielinten valvontavastuu

Maakuntavaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista päättäessään maakuntavaltuusto ohjaa maakuntahallitusta sen johtaessa kuntayhtymän toimintaa, hallintoa ja taloutta. Ohjauksen keskeisenä työvälineenä toimii hallintosääntö, jossa annetaan tarvittavat määräykset muun muassa kuntayhtymän hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Maakuntavaltuusto hyväksyy myös tilivelvollisten luettelon sekä hyväksyessään tilinpäätöksen maakuntavaltuusto päättää vastuuvapaudesta tilivelvollisille.

Maakuntahallitus huolehtii kuntayhtymän sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Keski-Suomen liiton hallintosäännön mukaan maakuntahallitus hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat. Se valvoo, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimeenpannaan ohjeistuksen mukaisesti ja tuloksellisesti. Se antaa myös toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä.

3.2 Viranhaltijoiden ja työntekijöiden valvontavastuu

Viranhaltijoiden valvontavastuusta linjataan Keski-Suomen hallintosäännössä. Maakuntajohtaja vastaa liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Viranhaltijat vastaavat riskien tunnistamisesta ja arvioinnista, työntekijöiden ohjeistamisesta, riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta sekä raportoivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuudesta maakuntahallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Työntekijöiden valvontavastuuseen kuuluu toimia tavoitteiden ja annettujen ohjeistusten mukaisesti sekä ylläpitää ja kehittää ammatillista osaamista sekä raportoida havaitsemistaan epäkohdista esimiehelleen.

4. Riskienhallinnan järjestelmä

4.1 Toimintaympäristön analyysi

Toimintaympäristön analyysi on tapa tunnistaa ja luokitella toimintaympäristössä olevia riskejä. Organisaation toimintaympäristössä on sekä sisäisiä että ulkoisia riskejä. Sisäiset riskit ovat riskejä, jotka tulevat organisaation sisältäpäin ja niihin organisaatio voi itse aktiivisesti vaikuttaa.

Ulkoiset riskit ovat riskejä, jotka tulevat organisaation ulkopuolelta ja niihin vaikuttaminen on hankalampaa.

Riskejä voidaan luokitella myös strategisiin, toiminnallisiin, taloudellisiin sekä vaatimustenmukaisuus- vahinkoriskeihin. Strategiset riskit ovat organisaation pitkän aikavälin strategisten tavoitteiden toteutumiseen liittyviä riskejä. Toiminnalliset riskit ovat organisaation sisäisiin tai ulkoiisiin prosesseihin, järjestelmiin tai henkilöstöön liittyviä riskejä. Taloudelliset riskit ovat organisaation taloudelliseen ja rahoitukselliseen tilanteeseen liittyviä riskejä. Vaatimustenmukaisuus- ja vahinkoriskit ovat organisaation toiminnassaan soveltavien lakien ja määräysten noudattamiseen sekä henkilöturvallisuuteen, omaisuuteen tai ympäristöön liittyviä riskejä.

4.2 Riskiprofiilit

Riskiprofiilit ovat ajantasainen kuvaus toimintaympäristössä tunnistetuista riskeistä ja niiden hallintakeinoista. Riskiprofiili sisältää arvion riskin toteutumisen todennäköisyydestä ja riskin toteutumisen vaikutuksesta organisaation toimintaan. Hallintakeinot ovat organisaation keskeiset mahdollisuudet vaikuttaa sekä riskin toteutumisen todennäköisyyteen että vaikutusten minimointiin.

Toimintaympäristöstä tunnistettujen riskien tarkemmat riskiprofiilit auttavat arvioimaan ja painottamaan riskien keskinäistä tärkeysjärjestystä sekä analysoimaan keskeisiä riskien hallintakeinoja.

4.3 Riskienhallinnan malli

Toimintaympäristön analyysi ja riskiprofiilit muodostavat pohjan Keski-Suomen liiton riskienhallinnan mallille. Riskienhallinnan mallissa toimintaympäristöstä tunnistetut riskit ja niiden tarkemmat riskiprofiilit asetetaan riskiasteikolle (Kuva 1. Riskiasteikko).

Riskiasteikolla vihreälle alueelle asettuvat riskit ovat matalan riskitason riskejä. Ne toteutuvat epätodennäköisesti tai harvoin ja ovat vaikutukseltaan merkityksettömiä tai vähäisiä. Näiden riskien hallintakeinoissa korostuvat riskin säilyminen ja hyväksyminen. Vaaleanruskealle alueelle osuvat riskit ovat kohtalaisia riskejä ja persikansävyeiselle alueelle asettuvat riskit ovat korkeita riskejä. Ne toteutuvat joissakin tapauksissa tai jopa todennäköisesti ja ovat vaikutukseltaan olennaisia tai jopa merkittäviä. Kyseisten riskien hallintakeinoissa on keskeistä optimoida, pienentää, jakaa tai siirtää riskiä. Punaiselle alueelle osuvat riskit ovat kriittisiä riskejä. Ne toteutuvat suurella todennäköisyydellä ja niiden vaikutus organisaation toimintaan on suuri. Hallintakeinoina ovat riskin välttäminen ja poistaminen.

Riskienhallinnan mallia tarkastellaan ja päivitetään vuosittain Keski-Suomen liiton johtoryhmässä ja se toimii pohjana maakuntahallituksen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteolle toimintakertomuksessa.

5. Todennäköisyys				
4.				
3.				
2.				
1.	2.	3.	4.	5. Vaikutus

Kuva 1. Riskiasteikko

Todennäköisyys

1. Epätodennäköinen: riski toteutuu poikkeuksellisissa olosuhteissa (alle 10 %)
2. Harvinainen: riski saattaa toteutua (10–30 %)
3. Kohtalainen: riski saattaa toteutua joissakin tapauksissa (30–60 %)
4. Todennäköinen: riski toteutuu todennäköisesti (60–90 %)
5. Lähes varma: riski toteutuu suurella todennäköisyydellä (yli 90 %)

Vaikutus

1. Vaikutus merkityksetön, tavoitteet saavutettu (alle 20 000 € vaikutus)
2. Vaikutus vähäinen, mutta tavoitteet on saavutettu (20–50 000 € vaikutus)
3. Vaikutus olennainen, mutta tavoitteet saatu pääosin saavutettua (50 000–100 000 € vaikutus)
4. Vaikutus merkittävä ja kohdistuu joidenkin merkittävien tavoitteiden saavuttamiseen (100 000–200 000 € vaikutus)
5. Vaikutus erittäin suuri ja tavoitteiden saavuttamisessa on epäonnistuttu (yli 200 000 € vaikutus)

5. Valvontatoimenpiteet toimintaprosesseissa

Keski-Suomen liiton toimintaprosesseissa on useita osa-alueita, jotka tulee huomioida riskienhallinnan näkökulmasta. Alla on kuvattu Keski-Suomen liiton keskeisiä toimintaprosesseja sekä niissä ilmeneviä riskejä ja niiden hallintakeinoja. Tarkempi Keski-Suomen liiton toimintaympäristön analyysi ja riskiprofiilit on kuvattu erillisessä liitteessä, jota päivitetään vuosittain Keski-Suomen liiton johtoryhmässä.

5.1 Keski-Suomen liiton avainprosessit

Keski-Suomen liiton ydinprosesseja ovat alueiden käyttöön ja kehittämiseen liittyvät toiminnot kuten maakuntastrategia, maakuntakaava, vaikuttaminen ja yhteistyö, rahoitus sekä ennakointi- ja tietopalvelut.

Avainprosessien toteuttamiseen liittyvät riskit ovat strategisia, toiminnallisia ja vaatimustenmukaisuusriskejä. Keskeiset strategiset riskit liittyvät kuntien ja maakuntaliittojen rooliin, maakunnan yhtenäisyyteen ja sidosryhmätyöhön. Merkittävimmät toiminnalliset riskit asiantuntijaorganisaatiossa liittyvät erilaisiin henkilöstöön liittyviin riskeihin. Vaatimustenmukaisuusriskit liittyvät lainsäädännön tuntemukseen ja toimiviin hallinnon prosesseihin.

Avainprosessien jokapäiväiseen toimintaan liittyvien riskien tunnistaminen tapahtuu osana jokapäiväistä työtä. Riskejä arvioidaan sekä Keski-Suomen liiton johtoryhmässä että sisäisten tiimien keskinäisissä palaverissa. Kokoluokaltaan pieniä toiminnallisia ja vaatimustenmukaisuusriskejä pyritään tunnistamaan, ratkaisemaan ja hallitsemaan tiimeissä. Kokoluokaltaan suurempi strategisia riskejä käsitellään Keski-Suomen liiton johtoryhmässä, joka voi päättää riskinhallinnallisista toimenpiteistä.

5.2 Rahoitus- ja maksatustoiminta

Keski-Suomen liiton rahoitus- ja maksatustoiminta jakautuu kolmeen eri kokonaisuuteen: Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan alainen ohjelmatoiminta, kansallinen aluekehittämisrahoitus ja Keski-Suomen kehittämisrahoitus. Kussakin ohjelmassa toiminnot on eriytetty rahoitustoimintaan, maksatustoimintaan sekä jatkotoimenpiteisiin liittyvään toimintaan (takaisinperintä), jotta vaatimus prosessien erillisyydestä ja riippumattomuudesta toteutuu. Rahoitus- ja maksatushakemusten valmistelua ja käsittelyä sekä jatkotoimenpiteiden valmistelua ja toimeenpanoa hoitavat eri henkilöt. Myös rahoitus- ja maksatushakemuksia koskeva päätösvalta on eriytetty.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan alaisessa ohjelmatoiminnassa rahoitushakemusten valmistelusta vastaavat rahoituspäällikkö ja kehittäispäälliköt ja maksatushakemusten valmistelusta puolestaan maksatusasiantuntijat. Rahoituspäätökset kuuluvat aluekehitysjohtajan toimivaltaan ja maksatuspäätökset tekee hallintopäällikkö. Mikäli jo maksettua tukea on syytä takaisinperiä tuensaajalta, jatkotoimenpiteiden valmistelusta, esittelystä ja päätöksentekemisestä vastaa Keski-Suomen liiton osalta Pohjois-Pohjanmaan liitto.

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan alaisessa rahoitustoiminnassa tulee noudattaa kansallista lainsäädäntöä ja hallintoviranomaisena toimivan työ- ja elinkeinoministeriön ohjeita. Ohjelmassa käytössä olevat käsittely- ja päätösprosessit tulee kuvata mahdollisimman tarkasti hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksessa (HVJ-kuvaus). Toiminnan ja kuvauksen tulee vastata toisiaan, mistä syystä kuvauksen ajantasaisuutta tulee tarkastella säännöllisesti ja tarvittaessa päivittää. Rahoituspäällikkö ja hallintopäällikkö vastaavat HVJ-kuvauksen päivittämisestä. Ohjelmassa työskentelevä henkilöstö informoi rahoituspäällikköä ja hallintopäällikköä havaitessaan, että HVJ-kuvausta on syytä päivittää.

Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) yhteensovittaa aluekehittämisen suunnitelmien, ohjelmien ja sopimusten valmistelua ja toteutusta. Maakunnan yhteistyöryhmään kuuluvat kaikki alueen kehittämisen kannalta keskeiset tahot. Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävänä on muun muassa hyväksyä alueellisen rahoitussuunnitelman ja rahoituksen painopisteet, laatia ehdotus hankkeiden

alueellisista valintaperusteista, käsitellä valmisteluvaiheen asiakirjoja, edistää laajojen, aluekehittämisen kannalta merkittävien hankekokonaisuuksien valmistelua ja toteuttamista. Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö valmistelee yhteistyöryhmässä käsiteltävät asiat sekä käsittelee valmistelussa olevat Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan varoista rahoitettavat hankkeet.

Kansallisen aluekehittämisrahoituksen osalta noudatetaan ajantasaista lainsäädäntöä ja kansallisia rahoitusehtoja sekä *Keski-Suomen kehittämisrahaston* osalta Keski-Suomen maakuntahallituksen hyväksymiä rahoitusehtoja. Sekä kansallisen että maakunnallisen rahoituksen ehdot noudattelevat soveltuvin osin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen käytössä olevia menettelyitä ja periaatteita erityisesti toimintojen eriyttämisen osalta, ellei lainsäädännöstä muuta johdu. Rahoitusta yhteensovitetaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahoituksessa rahoituksen kanssa hankeryhmässä. Hankeryhmään kuuluvat kehittämisspäälliköt, maksatusasiantuntijat, rahoitussihteerit, rahoituspäällikkö, aluekehitysjohtaja, kehitysjohtaja ja hallintopäällikkö. Rahoitusryhmä tarkastelee kansallisen aluekehitysrahoituksen ja kehittämisrahaston osalta hakemusten ja hakijoiden kelpoisuutta sekä valvoo, ettei sidottu rahoitus ylitä kuntayhtymälle osoitettua myöntövaltuutta. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden valmistelusta vastaa hankkeiden käsittelyä hoitava rahoitusryhmä. Rahoitustoiminnan päätöksistä ja kansallisten aluekehittämisrahoituksen ja maakunnallisen Keski-Suomen kehittämisrahaston myöntövaltuuksien seurannasta vastaa aluekehitysjohtaja. Maksatustoimintaan liittyvistä tehtävistä vastaa hallintopäällikkö.

Rahoitus- ja maksatustoimintaan sisältyy taloudellisia, toiminnallisia ja vaatimustenmukaisuusriskejä. Keskeiset taloudelliset riskit liittyvät rahoituksen tasoon, rahoitus- ja myöntövaltuusseurantaan sekä maksuliikenteen toimivuuteen. Toiminnallisia riskejä ovat henkilöstö-, hanketoimija- ja hankekohtaiset riskit sekä järjestelmäriskit. Merkittävimmät vaatimustenmukaisuusriskit liittyvät lainsäädännön tuntemukseen, toimiviin hallinnon prosesseihin sekä ohjelmakausien vaihdostilanteisiin.

Rahoitus- ja maksatustoimintaan liittyviä riskejä tunnistetaan, arvioidaan ja ennaltaehkäistään maakunnan yhteistyöryhmässä ja sen sihteeristössä, Keski-Suomen liiton hankeryhmässä ja rahoitusryhmässä, jotka kokoontuvat säännöllisesti. Taloudellisia ja vaatimustenmukaisuusriskejä pyritään hallitsemaan hyvin suunnitelluilla ja toimivilla toimintaprosesseilla. Toiminnallisia riskejä pyritään hallitsemaan koulutuksella ja viestinnällä.

5.3 Taloushallinto

Keski-Suomen liiton taloushallintoa hoitavat hallintopäällikkö, maksatus- ja talousasiantuntijat sekä taloushallinnon kumppani Monetra Keski-Suomi. Taloushallinnon toiminta on toteutettu moniportaisen maksujen hyväksymisjärjestelmän avulla. Hyväksymisjärjestelmässä laskujen oikeellisuus ja aiheellisuus tarkastetaan kolmivaiheisesti. Laskun saapumisen yhteydessä maksatus- ja talousasiantuntija arvioi laskun muodollisen asianmukaisuuden, minkä jälkeen se toimitetaan varsinaiseen asiatarastukseen laskun aiheuttajalle, joka tarkastaa laskun aiheellisuuden ja sopimuksenmukaisuuden. Kolmannessa vaiheessa lasku siirtyy

asiatarkastuksesta viranhaltijan tarkastettavaksi, joka hyväksyy laskun. Taloushallinnon kumppani Monetra Keski-Suomi suorittaa laskujen maksun hyväksymisen jälkeen eräpäivän mukaisesti.

Taloushallinnon toimintaan liittyy sekä taloudellisia että toiminnallisia riskejä. Taloudelliset riskit liittyvät laskujen oikeellisuuden ja aiheellisuuden tarkistamiseen. Taloudellisia riskejä ehkäistään selkeillä toimintaprosesseilla. Toiminnallinen riski muodostuu henkilöstöriskistä, sillä taloushallinnon tehtäviä hoitaa kaksi henkilöä. Hallintakeinona maksujen hyväksymisjärjestelmää voidaan hetkellisesti muuttaa sairastapauksien tai muun estymisen vuoksi. Tilanteessa, jossa usea henkilö on yhtäaikaaisesti estynyt hoitamaan tehtävää tai kyseessä on pidempi poissaolo, kuntayhtymä voi hankkia taloushallinnon palvelua Monetra Keski-Suomesta.

5.4 Henkilöstöhallinto

Keski-Suomen liitto on asiantuntijaorganisaatio. Asiantuntijatyössä painottuvat erityisesti oman alan asiantuntijuus ja sen kehittäminen, osaamisen uudistaminen, verkostomainen toiminta ja itsenäinen työote. Asiantuntijatyössä toimivien osaaminen ja työpanos ovat merkityksellisessä roolissa kuntayhtymän avainprosessien toteutumiseksi ja ne eivät ole helposti korvattavissa. Keski-Suomen liiton työyhteisö on kooltaan pieni suhteessa monisyiseen ja monitahoiseen asiantuntijatyöhön.

Työn luoteesta johtuen henkilöstöhallintoon kohdistuu sekä toiminnallinen että vahinkoriski. Henkilöstöhallintoon liittyvä riskinhallinta on haasteellista järjestää aukottomasti. Jokaiselle henkilöstön jäsenelle pyritään osoittamaan varahenkilö, joka tarvittaessa kykenee ottamaan ainakin osan tehtävistä vastuulleen. Varahenkilön osoittaminen on tiimin työskentelystä vastaavan esimiehen vastuulla. Jokaisen työntekijän tulee lisäksi parhaansa mukaan pyrkiä varmistamaan omia tehtäviään koskeva tiedonkulku, jotta käynnissä olevat prosessit eivät vaarannu työntekijän ollessa estynyt hoitamaan työtehtäviään.

Olemassa olevan henkilöstön lisäksi osaavien ihmisten rekrytointi ja talossa pitäminen sekä onnistunut perehdytys ovat keskeisiä henkilöstöhallintoon liittyvien riskien hallintakeinoja. Uuden työntekijän aloittaessa työnsä, hän käy läpi perehdyttämisohjelman, jossa hän perehtyy keskeisiin ohjeistuksiin sekä tapaa keskeiset avainprosesseista ja toiminnoista vastaavat henkilöt. Henkilöstön osaamista ja kehitystarpeita kartoitetaan säännöllisesti, mutta erityisesti esimiehen kanssa vuosittain pidettävissä onnistumiskeskusteluissa ja tiimien ryhmäkeskusteluissa. Pyrkimys on sovittaa henkilöstön osaaminen, kiinnostuneisuus ja työtehtävät mahdollisimman hyvin yhteen.

5.5 Tietohallinto

Keski-Suomen liitolla on kattava ja ajantasainen tiedonhallintamalli. Tiedonhallintamalli sisältää kuvaukset Keski-Suomen liiton toimintaprosesseista, tietovarannoista, tietojärjestelmistä ja tietoturvasta. Lisäksi tietohallintoon liittyvät menettelyt on kuvattu Keski-Suomen liiton tietoturvaohjeessa. Tietoturvaohjeeseen sisältyy tietoaineisto-, tietoliikenne-, laitteisto- ja ohjelmistoturvallisuuteen sekä fyysiseen turvallisuuteen liittyviä ohjeita ja linjauksia. Työntekijät kuittaavat allekirjoituksellaan tutustumisensa tietoturvaohjeeseen.

Keski-Suomen liitolla on käytössä sähköinen asianhallintajärjestelmä, jonka kautta hoidetaan liiton asianhallinta ja kokoushallinta. Keski-Suomen liitolla on sekä fyysinen että sähköinen arkisto, joissa säilytetään pitkän tai ikuisen säilytysajan aineistoja. Keski-Suomen liitto kehittää jatkuvasti sähköistä arkistointiaan tavoitteena jatkossa säilyttää aineistoja ainoastaan sähköisessä muodossa. Sähköinen arkistointi ja henkilöstön riittävä osaaminen edesauttavat asiakirjaturvallisuutta.

Tietohallintoon ja tietoturvaan liittyvästä riskien tunnistamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä vastaa kehitysjohtaja.

5.6 Oma hanketoiminta

Keski-Suomen liitto toteuttaa myös omaa hanketoimintaan, johon haetaan ulkopuolista rahoitusta. Toteuttavaksi valitut hankkeet tulevat olla linjassa Keski-Suomen liiton toiminta-ajatuksen, tehtävien ja sääntöjen mukaisesti. Hankkeiden toteutuksessa tulee myös ottaa huomioon maakunnan strategia ja sen mukaiset painopisteet. Hankkeiden käynnistämiseen käytetään aina harkintaa, sillä omaan hanketoimintaan liittyy aina taloudellisia ja toiminnallisia riskejä.

Omaan hanketoiminnan voi liittyä taloudellisia, toiminnallisia ja vaatimustenmukaisuusriskejä. Taloudelliset riskit liittyvät erityisesti hankkeiden omarahoitusosuuksiin sekä hankkeen kustannusten tukikelpoisuuden arviointiin. Hankkeen käynnistäminen edellyttää yleensä omarahoituksen osoittamista hankkeen toteuttamista varten. Omarahoitusosuudella on lyhyen tähtäimen budjettivaikutuksia ja monivuotisissa laajemmissa hankkeissa vaikutukset saattavat ylittää myös taloussuunnitteluun. Jälkikäteen tapahtuvaan kustannuksen tukikelpoisuuden arviointiin liittyy myös taloudellista riskiä, sillä aina on mahdollisuus, että osa kuluista hylätään ja ne jäävät kuntayhtymän omaksi kustannukseksi. Hankkeilla on myös toiminnallisia riskejä, jotka liittyvät henkilöstöriskeihin. Hankkeen toimenpiteisiin ja toimintaan liittyy myös aina harkintaa ja valvontatarvetta, mikä työllistää hankkeesta vastuussa olevia työntekijöitä ja viranhaltijoita. Hankkeesta vastuussa olevien työntekijöiden ja viranhaltijoiden sairastuminen tai muu estyminen työtehtävien hoitoon saattaa asettaa hankkeen toteuttamiselle toiminnallisia riskejä. Vaatimustenmukaisuusriskit liittyvät toimintaprosesseihin ja tehtävien riittävään eriyttämiseen.

Keski-Suomen liiton omasta hanketoiminnasta päättävät tapauskohtaisesti maakuntahallitus tai Keski-Suomen liiton viranhaltijat. Arviointi tehdään suhteessa Keski-Suomen liiton rooliin hankkeessa, aiheutuvien kustannusten määrään sekä omarahoitusosuuden tarpeeseen. Jokaisella hankkeella tulee olla vastuhenkilö, joka raportoi säännöllisesti hankkeen etenemisestä ja hankkeen talouden kehittämisestä Keski-Suomen liiton johtoryhmälle.

5.7 Hankinnat

Keski-Suomen liiton hankinnoissa noudatetaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöönottosopimuksista (1397/2016) sekä Keski-Suomen liiton omaan hankintaohjetta (2021). Hankinnat on suoritettava taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Hankinnoissa on käytettävä hyväksi olemassa olevat kilpailuolosuhteet. Tarjouksista tulee hyväksyä se, joka on

kokonaistaloudellisesti edullisin tai hinnaltaan halvin sen mukaan kuin tarjouspyynnössä on esitetty. Hankinnoissa on noudatettava hankinnan suuruudesta riippumatta avoimuuden, tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden periaatteita. Hankinnoissa on läsnä vaatimustenmukaisuusriski. Vaatimustenmukaisuusriskien keskeinen hallintakeino on hyvä lainsäädännön ja ohjeiden tuntemus, yhdenmukaiset toimintaprosessit sekä koulutus.

5.8 Sopimushallinta

Maakuntahallitus hyväksyy osaltaan lakisääteiset yhteistyösopimukset sekä ohjelasopimukset ja yhteistyösopimukset kuntayhtymän osalta. Sopimukset on laadittava liiton edun mukaisina ja tunnistetut riskit huomioiden. Sopimusten tulee noudattaa kyseessä olevan toimialan yleisiä sopimusehtoja silloin, kun sopimustyypin sen sallii.

Sopimushallintaan liittyy vaatimustenmukaisuus- ja vahinkoriskejä. Sopimustekstin tulee olla sellainen, että sopimuksen tulkinta voidaan tehdä mahdollisimman yksiselitteisesti. Sopimusten allekirjoittajalla tulee olla valtuudet sopimuksen tekemiseen, ja sopimuksen valvontavastuiden tulee olla selkeästi määritellyt. Valvontavastuuseen kuuluvat muun muassa sopimuksen voimassaolon seuraaminen, maksujen aiheellisuuden ja oikeellisuuden tarkastaminen sekä tarvittaessa sopimuksen purkamisesta huolehtiminen. Solmitut sopimukset arkistoidaan Keski-Suomen liiton asianhallintajärjestelmään.

6. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seuranta, arviointi ja raportointi

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen hyväksyy maakuntahallitus. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuudesta ovat vastuussa tilivelvolliset. Toimiston arjessa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan työtehtävät ovat osa hallintopäällikön, johtoryhmän ja toimiston työntekijöiden jokapäiväistä työn hoitamista.

Sisäistä valvontaa toteutetaan sekä jatkuvalla, tavanomaiseen toimintaan liittyvällä seurannalla, että erillisillä määräajoin tehtävillä arvioinneilla. Jatkuvaan ja tavanomaiseen seurantaan kuuluvat muun muassa lainmukaisuuden seuranta, hyvä toimintaprosessit ja riskienhallinnan poikkeamien havainnointi ja raportointi johtoryhmään. Määräajoin tehtävää seurantaan ovat muun muassa johtoryhmän vuosittain tekemät kartoitukset sekä maakuntahallituksen riskienhallinnan selonteko toimintakertomuksessa. Jatkuva ja määräajoin tehtävä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seuranta, arviointi ja raportointi tukevat toisiaan ja ovat tärkeä johdon työväline.

Havaituista puutteista tai väärinkäytöksistä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta ilmoitetaan Keski-Suomen liiton hallintopäällikölle. Ilmoituksen voi tehdä myös nimettömästi Keski-Suomen liiton anonyymissä ilmoituskanavassa. Kanavan kautta voi ilmoittaa whistleblowing-direktiivin mukaisesta vastuuttomasta toiminnasta tai väärinkäytöksistä. Sekä nimellä tehdyt ilmoitukset että anonyymin ilmoituskanavan kautta tehdyt ilmoitukset käsitellään Keski-Suomen liiton johtoryhmän nimeämässä selvitysryhmässä. Jos ilmoitus koskee nimettyä henkilöä, hän on esteellinen toimimaan selvitysryhmässä. Selvitysryhmä käsittelee tehdyn ilmoituksen ja päättää, onko se syytä saattaa johtoryhmän tai maakuntahallituksen tietoon korjaavia toimenpiteitä varten.

7. Muut sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvät linjaukset

7.1 Esteellisyys

Virka- tai luottamushenkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn, eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos on käsiteltävässä asiassa esteellinen. Esteellisyys voi muodostua asiassa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä tai hänen läheistään. Keski-Suomen liitto noudattaa kuntalain 97 §:n ja hallintolain 27–30 §:ien kirjauksia luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden ja työntekijöiden esteellisyydestä asian valmisteluun ja päätöksentekoon.

7.2 Sivutoimet

Viranhaltija ei saa ottaa vastaan eikä pitää sellaista sivutointa, joka edellyttää työajan käyttämistä sivutoimeen kuuluvien tehtävien hoitamiseen, ellei työnantaja hakemuksesta myönnä siihen lupaa. Harkittaessa sivutoimiluvan myöntämistä on otettava huomioon, että viranhaltija ei saa sivutoimen vuoksi tulla esteelliseksi tehtävässään. Sivutoimi ei myöskään saa vaarantaa luottamusta tasapuolisuuteen tehtävän hoidossa tai muutenkaan haitata tehtävän asianmukaista hoitamista. Sivutoimena ei saa harjoittaa sellaista toimintaa, joka kilpailevana toimintana ilmeisesti vahingoittaa työnantajaa. Viranhaltijoiden on annettava lupaa sivutoimen harjoittamista varten. Viranhaltijan sivutoimen harjoittamista koskevista määräyksistä säädetään laissa kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta (§ 18).

7.3 Taloudellisten etujen vastaanottaminen

Laissa kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta linjataan, että viranhaltijan on toimittava tehtävässään tasapuolisesti ja käyttäytyttävä asemansa ja tehtävänsä edellyttämällä tavalla. Viranhaltija ei saa vaatia, ottaa vastaan tai hyväksyä sellaista taloudellista tai muuta etua, josta säädetään rikoslain (39/1889) 40 luvussa. Keski-Suomen liitto noudattaa myös Kuntaliiton antamia ohjeita ja suosituksia liittyen vieraanvaraisuuteen, etuihin ja lahjoihin.

Keski-Suomen liitto maksaa oman henkilöstönsä ja luottamushenkilöidensä virka-/työmatkat. Yritysten ja yhteistyötahojen tarjoamissa tilaisuuksissa tavanomainen vieraanvaraisuus on hyväksyttävää. Taloudellisen edun vastaanottanut viranhaltija tai luottamushenkilö voi tulla esteelliseksi käsittelemään asiaa, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa vaarantuu.

8. Ohjeen voimaantulo ja ajan tasalla pitäminen

Tämä ohje tulee voimaan 1.5.2023 alkaen. Maakuntahallitus hyväksyy sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen ja antaa toimistolle valtuudet tehdä asiakirjaan teknisluonteisia muutoksia. Tekniset korjaukset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeeseen ja menettelytapoihin tekee Keski-Suomen liiton johtoryhmä. Ohje tuodaan maakuntahallituksen käsittelyyn, kun liiton toiminnassa tapahtuu sellaisia rakenteellisia muutoksia, jotka edellyttävät ohjeen päivittämistä.